

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Гендерна психологія»

вибірковий освітній компонент
за першим (бакалавр) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова
психологія» та «Робота з персоналом»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на
2024-2025 навчальний рік.
Протокол від «23» серпня 2024 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Гендерна психологія»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

«Гендерна психологія» є вибірковою дисципліною за спеціальністю. Знання гендерної психології розширює уявлення студентів про можливості інтерпретації та аналізу основних соціально-психологічних феноменів в гендерній перспективі.

Основне завдання навчальної дисципліни – ознайомити здобувачів з різними аспектами вивчення гендеру у історичній ретроспективі та на сучасному етапі розвитку психології; основними теоретичними концепціями, даними емпіричних досліджень гендерної психології, а також методологічними можливостями вивчення гендерної проблематики; розкриття прикладних аспектів вивчення гендеру та сприяння розумінню стратегій підтримки самореалізації особистості у суспільстві з врахуванням гендера.

Основним предметом курсу є психологічні механізми «створення гендеру» та його вияву у суспільній та приватній сферах, у різних системах відносин; проблеми психологічного благополуччя чоловіків та жінок, а також їх самореалізація, породжена диференціацією та ієрархією гендерних ролей та статусів.

З метою активізації самостійної роботи програма містить практичні заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення диференційованого заліку.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Селюкова Тетяна Василівна, старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах НУЦЗУ
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнко, 8. Викладацька. Тел моб. 067-57-44-607
E-mail	Selukova_tv@ukr.net
Наукові інтереси	Клінічна психологія, Психодіагностика, Диференціальна психологія
Професійні здібності	-професійні знання і значний досвід роботи клінічним психологом; -досвід керівництва виробничою практикою студентів-психологів; -консультативна та психокорекційна робота з хворими на невротичні розлади, посттравматичні стресові розлади та ін.; -індивідуальна консультативна та психокорекційна робота.

Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://scholar.google.com.ua/citations?user=TRbhFoIAAAAJ&hl=ru ORCID 0000-0001-9038-2775

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета курсу полягає в набутті необхідних компетентностей для розуміння та врахування у своїй професійній діяльності феноменів соціальна роль та гендерна рівність, усвідомлення їх взаємозв'язку і значенні для індивіда та суспільства.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	4
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	84
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	Диф. залік

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування навчальними дисциплінами: загальна психологія.

Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Відповідно до освітньо-професійних програм «Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Результати навчання
- Знати теоретичні та методологічні засади гендерної психології, систему основних понять, структуру та сутність гендерних характеристик особистості
- Аналізувати й виявляти обмежувальні функції гендерних стереотипів і причини гендерного конфлікту, будувати оптимальні міжособистісні відносини в родині, групі та успішно вирішувати ситуації гендерного конфлікту
- Ефективно спілкуватися щодо гендерних питань в усній та письмових формах, спираючись на наукові психологічні дослідження.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Компетентності
- Вміння виявляти, окреслювати та вирішувати проблеми, що передбачає здатність як до нестандартного розв'язання задач, так і до розв'язання нетипових задач.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ГЕНДЕРУ.

Тема 1.1. Гендерна психологія як наука.

Тема 1.2. Теоретико-методологічні основи гендерної психології

Тема 1.3. Гендерна ідентифікація

Тема 1.4. Гендерна соціалізація.

Тема 1.5. Гендерні стереотипи. Гендерні ролі.

МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.

Тема 2.1. Гендерні особливості спілкування.

Тема 2.2. Гендерні конфлікти.

Тема 2.3. Гендерна рівність. Гендерна дискримінація. Гендер та насильство.

Тема 2.4. Стать та кар'єра. Моделі лідерства. Гендер та психологічне благополуччя людини.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
3 - й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1.	12,0	-	-	-	12	-
Тема 1.2.	15,5	0,5	0,5	-	8	-
Тема 1.3.	12,0	0,5	-	-	8	-
Тема 1.4.	12,0	0,5	-	-	8	-
Тема 1.5.	12,0	0,5	-	-	8	-
Разом за модулем 1	73,5	2	0,5	-	44	-
Модуль 2						
Тема 2.1.	15,5	0,5	0,5	-	8	-
Тема 2.2.	15,0	0,5	-	-	8	-
Тема 2.3.	15,5	0,5	0,5	-	8	-
Тема 2.4.	15,0	0,5	-	-	8	-
Тема 2.5.	15,5	-	0,5	-	8	-
Разом за модулем 2	76,5	2	1,5	-	40	-
Всього	90	4	2	-	84	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	1.3. Гендерна ідентифікація. 1.4. Гендерна соціалізація.	0,5
4.	1.5 Гендерні стереотипи. Гендерні ролі.	0,5
6.	2.3.Гендерна рівність. Гендерна дискримінація. Гендер та насильство.	0,5
8.	2.4. Стать та кар'єра. Моделі лідерства. Гендер та психологічне благополуччя людини	0,5
	Разом	2

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, консультації, контрольні заходи, самостійна робота. Використовуються словесні (пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження), практичні методи навчання.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальної роботи		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1,2	лекції	2	5	10
	практичні заняття*	1	10	10

Індивідуальна самостійна робота	10
Разом за поточний контроль	30
П. Контрольна робота	30
Ш. Підсумковий контроль (диференційований залік)* Захист контрольних робіт	40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи	100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять і оцінюється сумою набраних балів. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу), під час роботи на практичному занятті та набутих навичок під час виконання завдань самостійної роботи.

Робота на лекції передбачає сприйняття та засвоєння теоретичного курсу, а також фіксацію основних його положень (конспектування). Оцінюється послідовність основних положень лекції, висновків, формулювань, узагальнень; позначання важливих думок, виділення ключових слів, термінів. Перевірка термінів, понять за допомогою словників, довідників з виписуванням тлумачень в зошит. Позначення питань, термінів, матеріалу, які викликають труднощі, пошук відповідей в рекомендованій літературі.

Нарахування балів за роботу на лекціях відбувається шляхом перевірки конспектів лекцій. При тому оцінюється: повнота, охайність і грамотність ведення конспекту.

Наявність усіх компонентів роботи на лекції може бути *оцінено максимально в 5 балів*.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на **практичному занятті** (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

9-10 балів – здобувач активно працює протягом усього практичного заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом практичного заняття і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки, правильно виконує навчальні завдання.

7-8 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Здобувач активно працює протягом практичного заняття, виявив уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, правильно виконує навчальні завдання, допускаючи не більше 1-2 стилістичних та граматичних помилок.

5-6 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені помилки. Здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє при розв'язку практичних завдань знання лекційного матеріалу, намагається аналізувати факти й події, робити висновки й розв'язувати задачі. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається помилок при висвітленні теоретичного матеріалу або 3-4 логічних помилок при розв'язанні практичних задач.

3-4 бали – завдання виконане не в повному обсязі, відповідь не обґрунтована. Здобувач поверхнево оволодів суттю питань з даної теми, при розв'язку практичних завдань здобувач не володіє необхідним обсягом лекційного матеріалу, не намагається аналізувати факти й події, робити висновки; припускається грубих помилок при розв'язанні задач, виконав незначну частину завдань практичної роботи.

1-2 бали – завдання виконане частково, у звіті допущені помилки. Здобувач виявив неспроможність використати лекційний матеріал для розв'язку завдань практичного заняття, виконав завдання безсистемно, з грубими помилками, у здобувача відсутнє розуміння основної суті питань.

0 балів – завдання не виконане або у звіті допущені грубі помилки. Здобувач не володіє матеріалом, необхідним для розв'язку завдань практичного заняття, не розв'язав завдання практичного заняття, на додаткові запитання не дає правильну відповідь.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення роботи, самостійність виконання, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модуль 1.

1. Гендерні дослідження і психологія.
2. Ставлення до жінки в різні історичні періоди,
3. Подвійні стандарти в оцінці сексуальності чоловіків та жінок.
4. Міждисциплінарні дослідження гендеру,
5. Гендерологія та феміністика.
6. Гендерна психологія як галузь соціальної психології.
7. Предмет та завдання гендерної психології,

8. Структура гендерної психології.
9. Розвиток гендерної психології.
10. Роль фемінізму в розвитку гендерних досліджень у психології.
11. Загальна характеристика етапів розвитку гендерної психології.
12. Співвіднесення понять «гендер» та «стать» у психології.
13. Гендер як пов'язана система уявлень – «культурна схем», яка типізує індивідуальний досвід та поведінку (С,Бем),
14. Гендер як особливий порядок міжособистісної взаємодії та самопрезентації особистості (Г.Гарфінкель).
15. Маскулінність та фемінність як головні категорії гендерної психології.
16. Соціально-психологічний аналіз гендерних стереотипів, гендерних ролей та гендерних уявлень.
17. Гендерні стереотипи у ЗМІ, кіно, рекламі, політиці.
18. Вплив гендерних стереотипів на спілкування та поведінку людини.
19. Соціально-психологічний аналіз гендерних ролей.
20. Гендерна ідентичність особистості.
21. Структура гендерної ідентичності.
22. Етапи розвитку гендерної ідентичності.
23. Види гендерної ідентичності.
24. Гендерна ідентичність чоловіків та жінок.
25. Що таке гендерна соціалізація?
26. Механізми гендерної соціалізації особистості.
27. Інститути та агенти гендерної соціалізації особистості: сімейні та позасімейні джерела інформації.

Модуль 2.

1. Основні підходи до психологічного супроводу школярів у процесі їх гендерної соціалізації.
2. Спільне та роздільне навчання за статтю: психологічний аналіз організації навчання.
3. Психологічні аспекти проблеми сексизму та гендерної асиметрії.
4. Обмеження особистісного розвитку, що накладаються традиційними гендерними ролями.
5. Гендерна категоризація та прихильне ставлення до своєї та чужих гендерних спільнот.
6. Гендерне насильство у стосунках та переслідування крізь призму психології.

7. Прояви та причини насильства в сім'ї, в стосунках; насильство та сексуальні домагання на робочому місці і т.д.

8. Психологічна допомога особам, які стали жертвами гендерного насильства.

9. Гендерна дискримінація, сексизм та гендерна маніпуляція.

10. Гомофілія та гомофобія.

11. Взаємозалежність гендера та комунікації.

12. Феномен лінгвістичної дискримінації гендерів.

13. Комунікація як відображення змісту поняття гендеру.

14. Вплив гендерних стереотипів на спілкування та поведінку людини.

15. Соціальні чинники щасливого життя чоловіків та жінок.

16. Гендер та задоволеність роботою.

17. Гендерні практики дозвілля та його роль у житті чоловіків та жінок.

18. Гендерні дослідження в професійній діяльності.

19. Особливості гендерної протиправної поведінки.

20. Охарактеризуйте гендерні відносини в сім'ї.

21. Який соціальний статут жінок в сучасних умовах.

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка складається з рекомендованих питань та завдань для індивідуальної самотійної роботи здобувачів вищої освіти. Індивідуальна самотійна робота передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей та застосування набутих знань на практиці.

Викладач пропонує декілька рекомендованих тем з нижченаведеного переліку, які створюють умови більш поглибленого вивчення основного матеріалу, передбаченого програмою дисципліни.

Здобувачу вищої освіти необхідно самотійно виконати поглиблене дослідження: відповісти на запропоновані питання та виконати відповідні завдання. Результати дослідження оформити звітом у формі конспекту, есе, реферату або презентації.

Основними завданнями самотійної роботи слухачів є не тільки підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самотійне вивчення окремих питань дисципліни. Самостійна робота також передбачає підготовку навчально-наукової доповіді (реферату) (обсягом 5-7 сторінок друкованого тексту) за однією з запропонованих нижче тем.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самотійна робота здобувачем виконана в повному обсязі; здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно виклав матеріал; продемонстрував здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснив критичний огляд визначень різними авторами,

наведених в різних джерелах; продемонстрував здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використав статистичні дані; продемонстрував знання підручників, посібників, вміння аналізувати наукову літературу. Використано ілюстративний матеріал, презентація. Список використаної наукової літератури нараховує не менше 8-10 джерел та відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії. Здобувач продемонстрував вміння доповісти матеріал аудиторії, вільно ним володіє.

9 балів – робота виконана в повному обсязі, здобувач демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; допущені незначні помилки.

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу; здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з основної та додаткової літератури.

7 балів – здобувач демонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій; здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує статистичні дані.

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 80% від загального обсягу; тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з основної навчальної літератури.

5 балів – здобувач правильно викладає матеріал, здійснює частково порівняльний аналіз деяких теорій, концепцій, частково демонструє здатність робити висновки та узагальнення, але не аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання, не використовує фактичні та статистичні дані.

4 бали – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самостійно та інтерпретовані правильно. При викладанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень,

3 бали – допущені помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Реферат містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми.

2 бали – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке. Зроблені висновки є помилковими.

1 бал – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві; здобувач не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно.

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну тему, погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти за модулем 1 та 2:

1. Гендерна ідентичність у дитинстві.
2. Розвиток гендерної ідентичності у підлітковому віці та юності.
3. Гендер та розвиток особистості дорослих.
4. Гендерна ідентичність у контексті старіння.
5. Гендерні відмінності у сексуальності.
6. Гендерні відмінності та харчова поведінка.
7. Гендерна соціалізація та гендерні відмінності в емоційному розвитку.
8. Гендерні особливості вербальної та невербальної комунікації.
9. Гендерні особливості креативності особистості.
10. Академічні здібності та нахили школярів: гендерно-психологічний аналіз.
11. Математичні здібності дівчат у контексті гендерної соціалізації.
12. Комунікація як формування гендеру.
13. Основні елементи гендерної комунікації світогляд, мова, невербальна поведінка.
14. Бар'єри гендерної комунікації.
15. Гендерні особливості спілкування. Взаємини чоловіків та жінок.
16. Значущість спілкування для чоловіків та жінок.
17. Ставлення до протилежної статі.
18. Гендерні особливості дружби. Гендерні аспекти самотності.
19. Гендер та насильство.
20. Концепції, форми психологічного насильства щодо жінок.
21. Жінки і війна: психологічні аспекти. Травма війни у жінок.
22. Психологічна допомога жінкам, постраждалим від насильства.
23. Психологічні аспекти контролю народжуваності, розмірів тіла,

репродукції.

24. Соціальні чинники щасливого життя чоловіків та жінок.

25. Гендер та задоволеність роботою. Гендерні практики дозвілля та його роль у житті чоловіків та жінок.

Контрольна робота є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання. Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання екзамену з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв. У день складання екзамену контрольні роботи на рецензування не приймаються.

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйняту психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять.

Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат).

Кожен варіант контрольної роботи складається з чотирьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту

позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Питання контрольної роботи для написання есе

1. Чоловіча емоційність: стереотипи та реальність: Розгляд того, як суспільні очікування впливають на емоційну виразність чоловіків.
2. Гендерна ідентичність у підлітків: Виклики та кризові моменти, пов'язані з формуванням гендерної ідентичності.
3. Роль освіти у формуванні гендерної свідомості: Як шкільна освіта може сприяти гендерній рівності і подоланню стереотипів.
4. Гендерні різниці у сприйнятті стресу: Аналіз того, як чоловіки і жінки реагують на стресові ситуації та які чинники впливають на ці реакції.
5. Адаптація до змін гендерних норм у суспільстві: Як люди справляються зі змінами в гендерних ролях і очікуваннях.
6. Психологічні аспекти трансгендерності: Вивчення викликів та підтримки, які потребують трансгендерні особи.
7. Емоційна інтелігентність: гендерні відмінності: Дослідження того, як гендер впливає на розвиток та прояви емоційної інтелігентності.
8. Гендер та здоров'я: Різниці в поведінці до здоров'я у чоловіків і жінок: Аналіз того, як гендерні стереотипи впливають на здоров'я і медичну поведінку.
9. Я та моє гендерне самоусвідомлення: Напишіть особисте есе про те, як ваші гендерні ідентичність та досвід вплинули на ваше життя, стосунки та вибори.
10. Трансгендерність і суспільство: Психологічні виклики, з якими стикаються трансгендерні особи.
11. Психологія материнства та батьківства: Як гендерні ролі впливають на батьківство в сучасному суспільстві?
12. Сексуальна орієнтація і гендерна ідентичність: Взаємозв'язок між цими поняттями в контексті психологічного благополуччя.
13. Гендерна роль у старості: Як вікові зміни впливають на сприйняття гендерних ролей у похилому віці?
14. Чи можуть гендерні стереотипи бути позитивними?: Аналіз потенційних позитивних аспектів стереотипів у певних контекстах.
15. Гендерна нейтральність у вихованні дітей: Як нейтральний підхід впливає на розвиток особистості дитини.
16. Гендер у відеоіграх: Вплив образів чоловіків і жінок у ігровій індустрії на підлітків.
17. Гендерні ролі в родині: Проведіть інтерв'ю з родичами про гендерні ролі в їхньому вихованні. Які зміни вони спостерігали у ставленні до гендеру протягом свого життя?
18. Гендерні ідентичності у фольклорі: Досліджуйте, як гендерні ролі представлені в народних казках або міфах вашої культури. Які уроки вони навчають про гендер?

19. Гендер у казках: Досліджуйте, як гендерні ролі представлені в народних казках. Які уроки вони навчають, і як їх можна адаптувати для сучасного суспільства?
20. Відомі люди, які порушили гендерні стереотипи. Які труднощі вони зустрічали і як їх подолали? Напишіть короткі біографії і своє ставлення до цього.

Питання для контрольної роботи

1. Гендерна ідентичність: характеристика поняття та етапи формування.
  2. Класифікація рольової ідентичності Ч. Гордона (статева, етнічна, ідентичність членства, соціальна, політична, професійна).
  3. Характеристика типів гендерної ідентичності: маскулінність, фемінність, андрогінність.
  4. Порівняльний аналіз видів гендерної ідентичності.
  5. Проблема особистісної ідентичності в сучасному психоаналізі, інтерактивній та когнітивній психології.
  6. Психологічні теорії гендерної диференціації.
  7. Гендерна диференціація і формування гендерної ідентичності.
  8. Зв'язок жіночої та чоловічої сексуальності з гендерною ідентичністю.
  9. Методи діагностики гендерної ідентичності.
  10. Розлади статевої ідентифікації (гендерна дисфорія).
  11. Поняття та види інтерсекс-особистостей.
  12. Гомосексуальна поведінка.
  13. Трансвестизм.
  14. Транссексуалізм.
  15. Феномен ЛГБТ-руху.
  16. Міфи та факти про сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність
  17. Гомосексуалізм: визначення та історія зміни поняття
  18. Гомосексуалізм: хвороба або варіант норми
  19. Сутність процесу гендерної (статево-рольової) соціалізації. Особливості гендерної соціалізації в сучасному світі.
  20. Психологічні механізми гендерної соціалізації.
  21. Основні агенти гендерної соціалізації (батьки, сиблінги, однолітки та ін.).
  22. Соціальні інститути гендерної соціалізації (дошкільні навчальні заклади, школа, університет, виробнича організація, ЗМІ, дитяча література та ін.)
  23. Нова психологія статі.
  24. Гендерна ресоціалізація особистості.
  25. Інверсійний тип гендерної соціалізації особистості
-

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт:

25-30 балів – вірно дані відповіді на чотири питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

20-24 балів – в цілому розкриті чотири питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

15-19 балів – дані відповіді на три питання;

10-14 балів – дані відповіді на два питання

5-9 балів – дано відповідь на одне питання;

0-4 балів – відповідь відсутня або робота містить грубі помилки.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль успішності (захист контрольних робіт)

проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі диференційованого заліку.

Передбачено рубіжні етапи контролю у формі усного опитування, перевірки конспектів, рефератів, контрольних робіт після завершення змістового модулю, а також якості виконання завдань самостійної роботи слухачів, тестування.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі семестрового заліку за обсягом навчального матеріалу, визначеним робочою програмою, і в термін, встановлений розкладом. Здобувач вважається допущеним до семестрового заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль успішності здобувача проводиться у формі заліку і обчислюється шляхом додавання набраних здобувачем балів з поточного контролю, виконання індивідуальної самостійної роботи та захисту контрольної роботи.

Семестровий контроль у формі диференційованого заліку передбачає, що підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок по залікових модулях. Якщо слухач виконав і захистив всі види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій, та опрацьований додатковий навчальний матеріал, у вигляді самостійної роботи (реферат) та виконав контрольну роботу з дотриманням всіх вимог до виконання, але, за певних обставин, не зміг отримати відповідний його знанням підсумковий бал, йому надається можливість, з метою підвищення оцінки, відповісти на ряд питань з дисципліни, що вивчається, і таким чином підвищити свій бальний рейтинг.

Список питань до диференційованого заліку додається.

Слухачам, які не виконали навчальний план з дисципліни, викладач визначає для кожного з них обсяг додаткової роботи для вивчення цієї дисципліни і строк складання диференційованого заліку. Залік ці слухачі

складають після повного виконання навчального плану з дисципліни після закінчення заліково-екзаменаційної сесії.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
3. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
4. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Говорун Т. В. Гендерна психологія: навч. посіб. К. : Академія, 2014. 308 с.
2. Говорун Т. Стать та сексуальність: психологічний ракурс: навч. посіб. Тернопіль : Навч. кн. 2016. 384 с.
3. Гордонова Н.М. Гендерний розвиток особистості. К.: Шкільний світ, 2011. 128с.
4. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології : навчальний посібник ДВНЗ "Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника" ФО-П Петраш К. Т. Івано-Франківськ, 2019. 264 с.
5. Кікінежді О.М. Формування гендерної культури молоді: Навчально-методичні матеріали до тренінгової програми. Навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2016. 160 с.
6. Основи теорії гендеру: Навч. посібник / За ред. М.М. Скорик. К.: «К.І.С.», 2004. 536 с.
7. Ткалич М. Гендерна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2016. 256 с.
8. Шевченко З. В. Словник гендерних термінів. Черкаси:видавець Чабаненко Ю. 2016. Режим доступу: <http://a-z-gender.net/ua/>
9. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.
10. Вплив війни на людину. Зміни психіки та характеру в умовах воєнного стану. Посилання: (www.umj.com.ua/uk/publikatsia-241952-vpliv-vijni-na-lyudinu-zmini-psihi-ki-ta-harakteru-v-umovah-voyennogo-stanu).
11. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: Метод.

рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2022. 52 с.

12. Кузікова С., Зливков В., Лукомська С., Щербак Т., Котух О. Психологічний супровід особистості в умовах війни: навч. посібник. Київ. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2024. 260 с.

13. Полчанова Г. С. Психологічна підтримка під час війни: / Г. С. Полчанова, Л. В. Боримська. Житомир, 2022. 61 с.

14. Панок В.Г. Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. Вісник НАПН України, 2023, 5(1). С. 1-12.

Інформаційні ресурси

1. Уварова О. Права жінок і гендерна рівність в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://lhelsinki.org.ua/prava-zhinok-i-henderna-rivnist-v-ukrajini--o--uvarocha/>.

2. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра: навчальний посібник / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім.В. Стефаника». Івано-Франківськ : Супрун В.П., 2019. 372 с.

http://gestproject.eu/wp-content/uploads/2019/02/Chuiko-Gender_and_Career_PNU.pdf

3. Програми гендерних студій в українських університетах. /За ред. О.Л. Зінюк. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника». ІваноФранківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2019. 788 с. <http://gestproject.eu/wpcontent/uploads/2019/02/Ukraine-Compendium.pdf>

Розробник:

старший викладач кафедри

психології діяльності в особливих умовах

Тетяна СЕЛЮКОВА

